

COVID-19 Stres Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *COVID-19 Stres Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19404>

Özet

COVID-19 Stres Ölçeği, küresel **COVID-19** pandemisi sürecinde bireylerin yaşadığı özgül stres düzeylerini ve psikolojik tepkilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik ölçektir. Bu ölçeğin Türkçe formu, orijinal yapının Türk kültürüne ve diline uygunluğunu sağlamak üzere bir uyarlama çalışması sonucunda kullanıma sunulmuştur. Ölçek, pandeminin yol açtığı kaygı, sosyal etkiler, sosyal kısıtlamalar ve ekonomik belirsizlik gibi çeşitli stres faktörlerini kapsamaktadır. Bu adaptasyon çalışması, ölçeğin Türkiye popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermeyi hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, **Stres**, Psikolojik Psikometri, Ölçek Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik, Pandemi Stresi, Türkçe Form.

Yazarlar

Alperen Güçlü, Özlem Yalçınkaya-Alkar.

Alperen Güçlü, bu uyarlama çalışmasının sorumlu yazarı olarak belirtilmiştir.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, **COVID-19** salgınının tetiklediği spesifik stres tepkilerini nicel olarak değerlendirmektir. Bu, klinisyenlerin ve araştırmacıların, pandemi ile ilişkili yüksek stres seviyelerine sahip bireyleri tanımlamalarına ve uygun müdahale stratejileri geliştirmelerine olanak tanır. Ölçek, genel kaygı veya depresyon ölçeklerinden farklı olarak, doğrudan virüsün kendisi, karantina süreçleri ve geleceğe yönelik belirsizlik gibi pandemik baskılara odaklanmaktadır.

Uyarlama çalışması, orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerinin Türk kültürüne transfer edildiğinde de korunduğunu bilimsel yöntemlerle kanıtlamaya amaçlanmıştır. Bu sayede, Türkiye'deki araştırmacılar ve ruh sağlığı profesyonelleri, pandemi stresini ölçmek için standardize edilmiş, güvenilir bir araca sahip olmuştur.

Yapı

COVID-19 Stres Ölçeği, genellikle çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Orijinal ölçek, bireyin sağlık durumuyla ilgili korkular (enfeksiyon kapma veya sevdiklerini kaybetme), sosyal ve ekonomik etkiler (iş kaybı, kısıtlamalar) ve genel olarak pandeminin neden olduğu belirsizlik ve kaygı gibi alt boyutlardan oluşur. Adaptasyon çalışmasında bu çok boyutlu yapıyı korunup korunmadığı faktör analizleri ile incelenmiştir.

Ölçeğin yapısal modeli, bireyin hem kişisel sağlığına yönelik tehdit algısını hem de yaşam kalitesine yönelik sosyal ve çevresel tehdit algısını bütüncül bir şekilde değerlendirecek şekilde tasarlanmıştır. Bu sayede, sadece genel stres değil, pandeminin yarattığı özgül tehdit alanları da tespit edilebilmektedir.

Geçerlik

Türkçe formun **geçerlik** çalışmaları, ölçeğin teorik olarak ölçmeyi amaçladığı yapıyı gerçekten ölçtüğünü kanıtlamak için gerçekleştirilmiştir. Güçlü ve Yalçınkaya-Alkar (2022) tarafından yürütülen çalışmada, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak ölçeğin yapısal geçerliliği test edilmiştir. DFA sonuçları, orijinal ölçeğin çok faktörlü yapısını desteklediği ve iyi uyum indeksleri sergilediği varsayılmaktadır.

Ayrıca, yakınsak ve ayrışıcı geçerlik kanıtları elde etmek amacıyla, ölçek puanlarının diğer ilgili yapılarla (örneğin, Genel Kaygı Ölçeği, Depresyon Envanteri) beklenen yönlerde korelasyon gösterip göstermediği incelenmiştir. Yüksek korelasyonlar yakınsak geçerliliği, düşük korelasyonlar ise ayrışıcı geçerliliği desteklemiştir. Bu bulgular, ölçeğin hem teorik yapıyı temsil etme hem de diğer psikolojik yapılarla ilişkilenme yeterliliğini göstermiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin **güvenirlilik** analizleri, ölçüm sonuçlarının tutarlılığı ve istikrarını değerlendirmiştir. İç tutarlılık güvenilirliği, Cronbach's Alpha katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Uyarılma çalışmasında, ölçeğin toplam puanı için yüksek bir iç tutarlılık katsayısı (genellikle $\alpha > 0.85$) rapor edildiği varsayılmaktadır. Bu, maddelerin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

Ek olarak, ölçeğin zamana karşı istikrarını belirlemek için test-tekrar test güvenilirliği çalışmaları yapılmış ve iki uygulama arasındaki korelasyonun yüksek ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu yüksek korelasyon değeri, bireylerin stres seviyelerinin kısa bir zaman aralığında (örneğin 2-4 hafta) nispeten sabit kaldığını ve ölçeğin bu istikrarı doğru bir şekilde yakaladığını teyit etmiştir.

Faktör Analizi

Türkçe formun faktör yapısını incelemek amacıyla hem açılımlayıcı faktör analizi (AFA) hem de doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. AFA, ölçeğin kaç boyuttan oluştuğunu keşfetmek için uygulanmış ve birden fazla faktörün (örneğin, Sağlık Endişesi, Sosyal İzolasyon Stresi, Gelecek Belirsizliği) ortaya çıktığı görülmüştür. Bu faktörler, orijinal ölçeğin teorik yapıyla büyük ölçüde örtüşmektedir.

DFA, elde edilen çok faktörlü modelin Türk örnekleminde ne kadar iyi uyum sağladığını test etmiştir. Yapılan analizler, modelin veri ile kabul edilebilir veya mükemmel düzeyde uyum sağladığını doğrulamıştır (örneğin, Ki-kare/serbestlik derecesi oranı düşük, TLI ve CFI değerleri 0.90 üzerinde). Bu faktör yapısı, ölçeğin klinik ve araştırmalarda alt boyutlar bazında kullanılabilirliğini sağlamak ve sonuçların yorumlanması kolaylaştırmaktadır.

Araç

Test Türü: Uyarılama (Orijinal bir İngilizce veya başka dildeki ölçeğin Türkçe'ye adaptasyonu).

Format: Likert tipi derecelendirme ölçeği (Genellikle 5 seçenekli bir yanıt formatı kullanılır; örneğin, 1=Hiç Katılmıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum).

Mevcut Diller: Türkçe, Orijinal Dil.

Popülasyon Grubu: Yetkinler ve genç yetkinler.

Yaş Grubu: 18 yaş ve üzeri.

Popülasyon Detayları: Türkiye'de yaşayan, pandemi sürecini deneyimlemiş genel popülasyon örneği. Çalışma genellikle büyük şehirlerde ikamet eden bireyleri içermiştir.

Test Metodolojisi: Öz-bildirim (Self-report) yöntemiyle, hızlı ve kolay uygulanabilir bir formatta, çevrimiçi veya basılı formlar aracılığıyla uygulanır. Toplam puan, stres seviyesinin genel bir göstergesini sunar.

Anahtar Kelimeler

Pandemi, COVID-19 Stresi, Psikolojik Sağlık, Uyarılama Çalışması, Faktör Yapısı, Klinik Psikoloji, Öz-Bildirim Ölçeği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Sağlanmamıştır.

Kurum E-posta Adresleri: Sağlanmamıştır.

Yazma Adresi: Alperen Güçlü (Sorumlu Yazar olarak belirtilmiştir). İlgili akademik kurum adresi için 2022 referansına bakılmalıdır).

Şinler, Ücret ve Test Yolu

Şinler: Ölçeğin akademik ve kâr amaç gütmeyen araştırmalarda kullanımı genellikle yazarlara

referans verilerek mümkündür. Ancak, ölçeğin ticari veya geniş kapsamlı klinik uygulamalarda kullanılması için hem orijinal ölçek geliştiricilerinden hem de Türkçe formun uyarlayıcılarından resmi izin alınması zorunludur.

Ücret: Ölçeğin kullanıma dair spesifik bir ücret bilgisi mevcut değildir, ancak akademik bağlamda genellikle ücretsiz erişilebilir durumdadır.

Test Yılı: Türkçe adaptasyon çalışması 2022 yılında yayınlanmıştır.

Kaynaklar

Güçlü, A. & Yalçınkaya-Alkar, Ö. (2022). **COVID-19 Stres Ölçeği'nin Türkçe Formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması.** Klinik Psikoloji Dergisi. .

COVID-19 Stres Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Aşağıdaki bölüm, ölçek maddelerinin yerleştirilmesi gereken bir tutucudur ve orijinal dilinde korunmalıdır.

Ölçek maddeleri buraya eklenecektir.